

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA**

**Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

ІСТОРИЯ УКРАЇНИ (НОВІ ЧАСИ)
(назва навчальної дисципліни / a tantárgy neve)

**ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни**

**Normatív tantárgy
PROGRAMJA**

**підготовки бакалаврів/
alapképzés**

напряму/спеціальність

Гуманітарні науки (освіта /педагогіка) 6.020302 Історія
(шифр і назва напряму, спеціальності / szak kódja és neve)

szak

014 Середня освіта (Історія)

Розробник програми / A program kidolgozója: Браун Л. Л. / Braun László

Затверджено на засіданні кафедри Історії та суспільних дисциплін

Протокол № 5 від „28” серпня 2017 року

Jóváhagyva a Történelem és Társadalomtudományi Tanszék ülésén

2017. augusztus 28-án, jegyzőkönyv száma: 5

Завідувач кафедри / Tanszékvezető

_____ (підпис / aláírás)

(Csatáry György)
(прізвище та ініціали / név)

ВСТУП / BEVEZETÉS

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни „Історія України” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напряму (спеціальності) „історія”.

Ukrajna történelme tantárgy programja a történelem szak alapképzés tantervének megfelelően lett kidolgozva.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є / A tantárgy oktatásának tárgya: невід’ємною частиною навчально-виховного процесу. Він поглиблює знання закономірностей суспільного розвитку, вчить вести самостійну науково-дослідну роботу. Багатий фактичний матеріал курсу допомагає студентам оцінити явища суспільного життя із загальнолюдських позицій, сприяти утвердженню в них прагнення об’єктивно оцінювати події.

Вивчення історії народів Європи створює додаткову можливість глибокого пізнання минулого і сучасного нашого народу, сприяє зміцненню його зв’язків з іншими сусідніми народами.

Завданням вивчення «Історії України» є надання майбутнім фахівцям системи історичних знань, умінь та навичок, здатність до творчого мислення, судження, усвідомлення загальнолюдських цінностей у світлі історичних подій. Навчити студента рухатись у просторі ідей, фактів, понять, допомогти виробити цілісний погляд на світ, формувати повноцінного громадянина в умовах розбудови незалежної України, формувати функціональні, мотиваційні та соціальні компетентності, виходячи з понять Батьківщина, самовираження, права і свободи людини, держава, громадянин, людина, сім’я тощо.

Головними завданнями курсу є:

- Формування історичного мислення, наукового світогляду;
- Набуття навичок науково-історичного аналізу;
- Виявлення логіки та об’єктивних закономірностей історичного процесу;
- Виховання високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

Міждисциплінарні зв’язки / Tantárgyi kapcsolatok:

Нормативна навчальна дисципліна «Історія України» є складовою циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр». Знання, отримані студентами в рамках даної навчальної дисципліни, в подальшому будуть використані при вивченні окремих тем таких навчальних дисциплін, як «Філософія», «Історія української культури», «Політологія», «Україна в Європі та світі», «Історія угорського народу», «Всесвітня історія».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів / A tantárgy programja a következő tartalmi modulokból áll:

1. Українські землі у складі Росії в першій половині XIX ст.
2. Початок українського національного відродження.
3. Українські землі у другій половині XIX – на початку XX століття.
4. Політизація національного руху.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни / A tantárgy céljai és feladatai

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни / A tantárgy célja:

формуванню історичної свідомості студентів, в якій органічно поєднуються знання, погляди, уявлення про суспільний розвиток. Закріплена в традиціях, обрядах, художніх образах та теоріях, історична свідомість дає змогу людству узагальнити історичний досвід.

1.2. Основне завдання вивчення дисципліни / A tantárgy fő feladata:

допомогти студенту зрозуміти сучасність за допомогою аналізу минулого, оволодіти основами методики історичного дослідження, зокрема ретроспективного, порівняльного, діалектичного методу, історичної хронології; виробити навички наукової роботи з історичними першоджерелами, різноманітною навчальною літературою; навчити студента методиці самостійної роботи при підготовці до занять та підсумкового контролю знань; зацікавити вітчизняною історією, практикуючи відвідання історичних музеїв, історико-культурних пам'яток, інформуючи про найактуальніші проблеми сучасної історії та політики; набути студентами навичок науково-історичного аналізу; оволодіває загальними науковими методами пізнання об'єктивного буття; виявити логіки та об'єктивних закономірностей історичного процесу; виховати високого рівня культури, громадянської відповідальності, національної гідності, патріотизму.

У студента мають бути сформовані такі предметні компетентності:

Хронологічні:

- вміння орієнтуватися в історичному часі;
- вміння розглядати суспільні явища в розвитку та в конкретно-історичних умовах певного часу;
- здатність співвідносити історичні події, явища з періодами, орієнтуватися в науковій періодизації історії;
- готовність використовувати періодизацію як спосіб пізнання історичного процесу.

Просторові:

- вміння орієнтуватися в історичному просторі;
- здатність співвідносити розвиток історичних явищ і процесів з географічним положенням країн та природними умовами;
- готовність користуючись картою, пояснювати причини і наслідки історичних подій, процесів вітчизняної та всесвітньої історії, основні тенденції розвитку міжнародних відносин; характеризувати, історичний процес та його регіональні особливості.

Інформаційні:

- вміння працювати з джерелами історичної інформації;
- здатність користуватися довідковою літературою, Інтернетом тощо для самостійного пошуку інформації;
- здатність систематизувати історичну інформацію, складаючи таблиці, схеми, різні типи планів;
- готовність самостійно інтерпретувати зміст історичних джерел;
- здатність виявляти різні точки зору, визнавати і сприймати таку різноманітність;
- готовність критично аналізувати, порівнювати та оцінювати історичні джерела, виявляти тенденційну інформацію й пояснювати її необ'єктивність.

Аксіологічні:

- вміння формулювати оцінки і версії історичного руху й розвитку;
- готовність порівнювати й оцінювати факти та діяльність історичних осіб з позиції загальнолюдських та національних цінностей, визначати власну позицію щодо суперечливих питань історії;
- здатність виявляти інтереси, потреби, протиріччя в позиціях соціальних груп і окремих осіб та їх роль в історичному процесі, тенденції і напрями історичного розвитку;
- готовність оцінювати різні версії й думки про минулі історичні події, визнаючи можливість необ'єктивності окремих джерел.

1.3. Згідно з вимогами освітньої програми студенти повинні / Az oktatási programnak megfelelően a hallgatónak:

znati / tudnia kell:

- сутність основних проблем історії та сучасного буття народу України;
- основні закони та етапи розвитку людської спільності;
- витоки української нації та її місце в загальнолюдських процесах;
- суспільно-економічні, політичні та культурні процеси історичного розвитку українського народу;
- історичні події; - зародження та розвиток української державності;
- процеси розбудови сучасної незалежної української держави;
- діяльність історичних осіб і політичних партій.

vmi / képesnek kell lennie:

- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;
- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей;
- співставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);
- розрізняти тенденційно подану інформацію;
- орієнтуватись у науковій періодизації історії України;

- вміти самостійно добувати історичну інформацію за темою, працювати з першоджерелами, літературою;
- аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;
- самостійно складати конспект, тези, готувати реферат, відповідь на конференцію, семінарське заняття;
- вміти диспутувати, писати наукові студентські роботи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години/ 3 кредитів ECTS.
A tárgy oktatására 90 óra / 3 kredit (ECTS) áll rendelkezésre.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни / A tantárgy összetevői

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЇ В ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТ.

ТЕМА 1. Предмет і завдання курсу. Періодизація історії України ХІХ ст.

Епоха бездержавності. Бездержавність як явище, характерне для багатьох європейських народів ХІХ ст. Стан розробки схем історичного розвитку бездержавних націй ХІХ ст. Концепції М.Гроха, Ю.Хлебовчика, І. Лисяка-Рудницького та П.Магочія. Політичні, економічні, соціокультурні та етнопсихологічні орієнтири нової доби в історії України. Внутрішня періодизація ХІХ ст. (за І.Лисяком-Рудницьким). Значення матеріалу курсу для розуміння історії України. Основні джерела для вивчення курсу. Стан наукової розробки теми. Характерні риси історіографії проблеми.

ТЕМА 2. Адміністративний устрій та соціально-економічний розвиток українських земель у складі Російської імперії в першій половині ХІХ ст.

Українські землі у складі Російської імперії наприкінці ХVІІІ – на початку ХІХ ст., їхній адміністративний лад та соціально-економічний розвиток. Поступовий розклад феодально – кріпосницької системи і розвиток капіталістичного ладу в сільському господарстві та промисловості. Розвиток поміщицьких та селянських господарств. Категорії та становище селянства, майнове розшарування в його середовищі. Поява нових галузей у промисловості; початок промислового перевороту та зародження великої фабрично-заводської індустрії. Розвиток мануфактур і ремесел. Торгівля, шляхи сполучення та транспорт. Соціальні зміни.

ТЕМА 3. Участь українського народу у війні 1812 р. та імперських війнах першій половині ХІХ ст.

Україна в російсько-турецькій війні 1806-1812 рр. Наслідки Бухарестського мирного договору для України. Війна 1812 р. – “Вітчизняна” чи “чужа” війна. Україна в планах Наполеона Бонапарта. Ставлення українців до війни та їхня участь у бойових діях; створення ополчення та козацьких полків, їхня роль у війні 1812 р. Російсько-турецька війна 1828-1829 рр. і Україна. Утворення Азовського козацького війська. Українці в російсько-перських війнах та Кавказькій війні. Проблема ставлення до імперських воєн.

ТЕМА 4. Декабристський рух і Україна.

Суспільно-політичний рух у Наддніпрянській Україні в перші десятиріччя ХІХ ст. Поширення західноєвропейських революційних ідей. Масонство. Перші декабристські організації. Створення Північного та Південного товариств. Товариство об єднаних слов'ян. “Руська Правда” П.Пестеля – програмовий

документ Південного товариства. Повстання Чернігівського полку. Характер, роль і значення декабристського руху. Історіографія руху декабристів.

ТЕМА 5. Рухи селян, робітників та військових поселенців у першій половині XIX ст.

Причини, основні форми та прояви, значення рухів селян, робітників та військових поселенців 1 пол. XIX ст. Особливості селянських рухів на Україні. Устим Кармалюк. Київська козаччина та похід селян у Таврію за волею.

Змістовий модуль 2. Початок українського національного відродження

ТЕМА 6. Українські землі в 30-х – 40-х рр. XIX ст.

Польське національно-визвольне повстання та інвентарна реформа. Доба миколаївської реакції на українських землях у складі Російської імперії. Посилення національного гноблення. Польське національно-визвольне повстання 1830-1831 рр. і Україна. Інвентарна реформа на Правобережжі.

ТЕМА 7. Початок та періодизація українського національного відродження

Кирило-Мефодіївське товариство. Початок українського національного відродження та його періодизація. Початок вивчення та становлення української літературної мови. Вивчення українського фольклору, етнографічні дослідження 1 пол. XIX ст. Кирило-Мефодіївське товариство: передумови створення, склад, ідеологія, діяльність та місце в історії національного руху в Україні.

ТЕМА 8. Адміністративний устрій та соціально-економічний розвиток західноукраїнських земель в першій половині XIX ст.

Революція 1848 р. на західноукраїнських землях. Адміністративний устрій та економічний розвиток західноукраїнських земель (Східна Галичина, Північна Буковина, Закарпаття). Політика австрійського уряду щодо українців. Селянські рухи. Лук'ян Кобилиця. Суспільний рух. Початок національного відродження. "Руська трійця". Події революції 1848-1849 рр. на західноукраїнських землях. Виникнення та діяльність громадсько-політичних організацій. Скасування панщини та викуп селянами земельних наділів. Українці в першому австрійському парламенті. Поразка і значення революції 1848-1849 рр.

ТЕМА 9. Україна і Кримська війна (1853-1856)

Причини й початок Кримської війни. Основні бойові дії на Дунаї та в Криму. Сінопська битва. Битви на Альмі, біля Інкерману та на Чорній річці. Облога Севастополя. Українські землі під час війни. Участь українців у війні. Поразка Росії у Кримській війні. Паризький мир 1856 р. Уроки і значення Кримської війни.

ТЕМА 10. Розвиток культури на українських землях в першій половині XIX ст.

Політика урядів Російської та Австрійської імперій щодо розвитку української культури. Стан освіти. Розвиток природничих та гуманітарних наук. Розвиток української літературної мови. Усна народна творчість. Українська нова література. Т.Г.Шевченко. Театральне мистецтво і музика. Архітектура, скульптура та образотворче мистецтво.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

ТЕМА 11. Модернізація соціально-економічного життя в Наддніпрянській Україні у другій половині XIX – на початку XX ст.

Кримська війна і Україна. Маніфест Олександра II від 19 лютого 1861 р. Особливості селянської реформи в різних регіонах України. Ліберальні реформи 1860-70-х років в Російській імперії: земська, міська, судова, фінансова, військова. Історичне значення реформ.

Перехід від мануфактури до фабрики. Промисловий розвиток українських земель в пореформену добу. Залізничне будівництво. Швидкий розвиток важкої промисловості в Донбасі і Придніпров'ї. Іноземний капітал та його значення у прискоренні темпів промислового розвитку. Народження вітчизняної буржуазії. Зростання міст. Робітничий рух.

Стан сільського господарства. Кріпосницькі пережитки у землеволодінні і землекористуванні. Поглиблення соціального розшарування села. Селянський рух. "Чигиринська змова".

ТЕМА 12. Суспільно-політичний та національний рух у 50-80 рр. XIX ст.

Харківське-Кіівське таємне товариство. Діяльність "Землі і волі" на Україні. Участь українців у польському повстанні 1863-1864 рр. В.Антонович як ідеолог "хлопоманства". Громадівський рух.

Революційні народники на Україні. Народництво, його течії та напрями. Початковий етап "ходіння в народ". "Чигиринська змова". Другий етап діяльності революційно-народницького підпілля. Зародження політичного напрямку в революційному народництві. Осередки "Народної волі" на Україні. Еволюція поглядів і тактики чорнопередельців.

У пошуках соціалістичного ідеалу. Перші робітничі організації, марксистські гуртки, соціал-демократичні осередки.

ТЕМА 13. Західноукраїнські землі в другій половині XIX ст.

Адміністративний устрій західноукраїнських земель. Економічний розвиток західноукраїнських земель після революції 1848-1849 рр.

Суспільно-політичний рух після революції 1848—1849 рр. Москвофіли і народовці. Формування перших політичних партій та їх програмні положення.

Іноземний капітал у промисловості. Становище робітників. Національний склад буржуазії і робітників.

Стан сільського господарства. Землеволодіння і землекористування. Початок переселення українців на Американський континент. Перші українські колонії в США, Канаді, країнах Південної Америки.

Соціально-економічний розвиток краю. Робітничий і селянський рух. Особливості суспільно-політичного життя.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ПОЛІТИЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ

ТЕМА 14. Суспільно-політичне життя в Україні в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.

Становлення української нації. Український національний рух. Діяльність "Братства тарасівців". "Молода Україна". Активізація національного руху. "Братство тарасівців" як праобраз українських політичних партій. Перші українські політичні партії та їх програми.

Особливості національного руху в західноукраїнських землях у другій половині ХІХ ст. Боротьба москвофілів з народовцями. РУРП – перша легальна українська партія європейського типу. Започаткування руху за політичну незалежність України. "Молоді" радикали і книга Ю.Бачинського "Україна irredenta". Виникнення соціал-демократичної і національно-демократичної партій. Партійні видання і соціально-політичні часописи.

Українські політичні партії в Наддніпрянській та Західній Україні. Діяльність загальноросійських партій на українських землях. "Українське питання" в програмах політичних партій.

Тема 15. Україна на початку ХХ століття

Соціально-економічне становище українських земель у складі Росії. Монополії у промисловості і в банківській справі. Економічна криза початку ХХ ст. Робітничі страйки 1903 р. Масові селянські виступи.

Україна в демократичній революції 1905-1907 рр.

Робітничі страйки в Україні після "кривавої неділі". Повстання на броненосці "Потьомкін". Жовтневий політичний страйк. Виникнення рад робітничих депутатів. Збройні виступи у Харкові, Олександрівську, Донбасі. Державна Дума та українська фракція.

Піднесення українського національного руху. Виникнення україномовної преси. "Просвіти" в українському русі. Українська думська громада.

Третьочервневий переворот. Столипінська аграрна реформа. Економічні і політичні наслідки реформи. Масові переселення українських селян до Сибіру і Далекого Сходу.

Діяльність українських партій і організацій в післяреволюційну добу. Робітничий і селянський рух. Українське питання в Державній Думі.

Західноукраїнські землі на початку ХХ ст.

Соціально-економічний розвиток. Боротьба трудящих проти соціального гніту. Кооперативний рух. Поява українських організацій "Січ", "Сокіл", "Пласт". Культурно-просвітницький рух. Церковне життя. Активізація переселенського руху за океан.

Тема 16. Україна в Першій світовій війні

Україна у планах воюючих сторін. Воєнні дії на території України. Національно-визвольний рух в умовах війни. Діяльність "Товариства українських поступовців", "Спілки визволення України", "Головної Української Ради". Антиукраїнська політика у новоствореному Галицько-Буковинському губернаторстві. Українські січові стрільці. Антивоєнний рух народних мас.

3. Рекомендована література / Ajánlott irodalom

1. Алексєєв, С. В. Історія України : короткий курс лекцій / С. В. Алексєєв, О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко. – Краматорськ : ДДМА, 2007
2. Баран В. Історія України. 1998
3. Бойко, О. Д. Історія України : навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. Видання 3-тє, виправлене, доп. – Київ: Академвидав, 2006
4. Бунтян К. П. Давнє населення України. Київ. Либідь. 1999
5. Геродот. Історія в дев'яти книгах. Київ, 1993
6. Грушевській М. Історія України – Русі. Т. 1-10
7. Довбня, О. А. Історія України : довідник / О. А. Довбня, Є. П. Ляшенко, Н. Л. Стешенко. – 2-е вид., перероб. та доп. – Краматорськ : ДДМА, 2011
8. Довідник з історії України. Кер. Авт. Кол. Ю. Зайцев. Львів, 1998
9. Дорошенко, Д. І. Нарис історії України в 2-х т. Т. 1 (до половини ХVІІ ст.). – К. : Глобус, 1992
10. Зубар В., Ліньова Є., Сон Н. Античний світ Північного Причорномор'я. Київ. Вид. Ім.. Олени Теліги
11. Історія Києва: від княжої доби до сучасності. Збірник документів і матеріалів: Навч. посібник. /За заг. ред. В.Ф.Колесника, А.П.Коцура, Н.В.Терес. – К.: Книги ХХІ, 2005. – 773 с.
12. Історія України: Хрестоматія: У 2-х ч. – Вид. 2-е /Упор.: С.М.Клапчук (кер.), В.І.Білик, Ю.А.Горбань та ін. – К.: ІЗМН, 1996. – Ч.1. – 372 с.; Ч. 2. – 336 с.

13. Історія України / під ред. Ю. Зайцева. – Львів : Світ, 1996
14. Історія України / В. Ф. Верстюк [та ін.] ; під ред. В. А. Смолія. – К. : Альтернативи, 1997
15. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник /Укл. В.Ю.Король. – К.: Академія, 2002. – 448 с.
16. Історія України: навчально-методичний посібник для семінарських занять / за ред. В. М. Литвина. – К. : Знання, 2006
17. Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Документи та матеріали. – Чернівці: Книги ХХІ, 2008. – 1100 с.
18. Рибалка, І. К. Історія України. Ч. 1: від найдавніших часів до кінця ХVІІІ ст. / І. К. Рибалка. – Харків : Основа, 1995
19. Толчко П. Київська Русь. Київ. Абрис, 1996
20. Толчко П. Володимир Святий, Ярослав Мудрий. „АртЕК” Київ, 1996.
21. Україна крізь віки т. 1. На світанку історії. Київ. Основи, 1998
22. Україна крізь віки т. 2. Античні держави Північного Причорномор'я. 1998
23. Україна крізь віки т. 3. Давні Слов'яни Основи. 1998
24. Україна крізь віки т. 4. Київська Русь Основи. 1998
25. Яковенко Н. Нариси історії середньовічної та ранньомодерної України. Критика. Київ. 2005.
26. Хрестоматія з історії України /Упор.: В.І.Червінський (кер.), В.Є.Кругляков, В.В.Пилипенко та ін. – К.: Вежа, 1996. – 352 с.
27. Font Márta: Oroszország, Ukrajna, Rusz. Pécs, 1998
28. Iglói Endre, Misley Pál: Régi orosz széppróza. Tankönyvkiadó Budapest, 1977
29. Szöveggyűjtemény 1789-ig Szerk.: Polányi Imre. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1995
30. Szöveggyűjtemény 1789-1966 Szerk. Polányi Imre. Nemzeti Tankönyvkiadó Bp. 1997
31. Heller – Nyekrics – Orosz történelem I-II. Osiris Kiadó, Bp., 2003
32. Font Márta – Varga Beáta: Ukrajna története. Bölcsész Konzorcium, Szeged, 2006

Додаткова література / Kiegészítő szakirodalom

1. Античные государства Северного Причерноморья /Под ред. Г.А.Кошеленко, И.Т.Кругликовой, В.С.Долгорукова. – М.: Наука, 1984. – 392 с.
2. Аркас М. Історія України-Русі. – К.: Вища школа, 1993. – 386 с.
3. Баран В.Д. Давні слов'яни. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с. (Україна

- крізь віки. – Т. 3).
4. Баран В.К., Даниленко В.М. Україна в умовах системної кризи (1946-1980-і рр.). – К.: Альтернативи, 1999. – 303 с. (Україна крізь віки. – Т. 13).
 5. Бунятян К.П., Мурзін В.Ю., Симоненко О.В. На світанку історії. – К.: Альтернативи, 1998. – 335 с. (Україна крізь віки. – Т. 1).
 6. Вергунов В.А., Коцур А.П., Коцур В.П. Україна та столипінська аграрна реформа: передумови, завдання, здійснення. – К.: Інститут аграрної економіки, 2008. – 132 с.
 7. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К.: Наукова думка, 1992. – 544 с.
 8. Гуржій О.І., Чухліб Т.В. Гетьманська Україна. – К.: Альтернативи, 1999. – 304 с. (Україна крізь віки. – Т. 8).
 9. Даниленко В.М., Касьянов Г.В., Кульчицький С.В. Сталінізм на Україні: 20-30-ті рр. – К.: Либідь, 1991. – 344 с.
 10. Коваль М.В. Україна в другій світовій і Великій Вітчизняній війнах (1939-1945 рр.). – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с. (Україна крізь віки. – Т. 12).
 11. Колесник В.Ф., Могильний Л.П. Політичні партії та суспільно-політичні рухи в Україні наприкінці ХІХ – на початку ХХ століття. – К.: Київський університет, 2007. – 279 с.
 12. Колесник В.Ф., Могильний Л.П. Українські ліберально-демократичні партії в Російській імперії на початку ХХ століття. – К.: Київський університет, 2005. – 244 с.
 13. Копиленко О.Л. "Сто днів" Центральної Ради. – К.: Україна, 1992. – 204 с.
 14. Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. – К.: Альтернативи, 1998. – 336 с. (Україна крізь віки. – Т. 5).
 15. Крижицький С.Д., Зубар В.М., Русяєва А.С. Античні держави Північного Причорномор'я. – К.: Альтернативи, 1998. – 352 с. (Україна крізь віки. – Т. 2).
 16. Кульчицький С. Комунізм в Україні: перше десятиріччя (1919-1928). – К.: Основи, 1996. – 396 с.
 17. Литвин В.М. Україна на межі тисячоліть (1991-2000 рр.). – К.: Альтернативи, 2000. – 360 с. (Україна крізь віки. – Т. 14).
 18. Нариси історії української революції 1917-1921 років: у 2-х кн. /За ред. В.А.Смолія. – Кн. 1. – К.: Наукова думка, 2011. – 390 с.; Кн. 2. – К.:

Наукова думка, 2012. – 464 с.

19. Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: в 2 т. – К.: Либідь, 2002. – Т.1. – 672 с.; Т. 2. – 608 с.
20. Реєнт О.П., Коляда І.А. Усі гетьмани України: легенди, міфи, біографії. – Х.: Фоліо, 2007. – 415 с.
21. Рубльов О.С., Реєнт О.П. Українські визвольні змагання 1917-1921 рр. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с. (Україна крізь віки. – Т. 11).
22. Русина О.В. Україна під татарами і Литвою. – К.: Альтернативи, 1998. – 320 с. (Україна крізь віки. – Т. 6).
23. Сарбей В.Г. Національне відродження України. – К.: Альтернативи, 1999. – 335 с. (Україна крізь віки. – Т. 9).
24. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція XVII ст. – К.: Альтернативи, 1998. – 352 с. (Україна крізь віки. – Т. 7).
25. Толочко О., Толочко П. Київська Русь. – К.: Альтернативи, 1998. – 352 с. (Україна крізь віки. – Т. 4).
26. Толочко П. Київська Русь. – К.: Абрис, 1996. – 360 с.
27. Трощинський В.П., Шевченко А.А. Українці в світі. – К.: Альтернативи, 1999. – 352 с. (Україна крізь віки. – Т. 15).
28. Українська революція і державність (1917-1920 рр.) /Авт. Кол.: Т.А.Бевз, Д.В.Веденнєєв, І.Л.Гошуляк та ін. – К.: Парламентське видавництво, 1998. – 248 с.
29. Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. у 3-х томах. – Т. 1. – К.: Наукова думка, 1990. – 592 с.; Т. 2. – К.: Наукова думка, 1990. – 560 с.; Т. 3. – К.: Наукова думка, 1991. – 560 с.

Інтернет-ресурси

1. <http://archive.nbu.gov.ua> Сайт Національної бібліотеки України імені В.Вернадського.
2. <http://history.vn.ua> Шкільна програма з історії (5-12 клас): книги, підручники, довідники та додаткові матеріали.
3. <http://history.vn.ua> Книги та підручники з історії України та всесвітньої історії.
4. <http://istorikznu.at.ua/forum/10> Бібліотека історичного факультету Запорозького національного університету.
5. <http://osvitanet.com.ua> Навчально-методичний сайт ЗАТ "Інститут передових технологій", на якому розміщено інтернет-версії електронних навчальних атласів, контурних карт, стінних карт, підручників з історії,

географії, картографії, розробки уроків, методичні рекомендації.

6. <http://ukraine-history.com.ua> Матеріали з історії України: підручники, реферати.
7. <http://ukrlibrary.com.ua> Онлайн-підручники з історії України.
8. <http://ukrmap.su/uk-uh> Навчальний ресурс з історії України, що містить шкільні підручники, історичні мапи та ілюстрації.
9. <http://vk.com/club47737829> Група "ХДУ. Історія України". Матеріали з історії України для студентів Херсонського державного університету.
10. <http://www.history.org.ua> Сайт Інституту історії України. Електронна бібліотека з історії.
11. <http://www.history.org.ua/?litera&askAbout=journal> Електронні версії випусків та наукових статей "Українського історичного журналу".
12. <http://www.ukrhistory.narod.ru> Українська історична бібліотека.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання / Az ismeretek ellenőrzésének formája: іспит.

5. Засоби діагностики успішності навчання / Az ismeretek ellenőrzésének módszerei: модульні контрольні роботи, тести, реферати.